

ANALIZA POSTOJEĆE LEGISLATIVE U OBLASTI ZAŠTITE VODNIH RESURSA U FEDERACIJI BIH

eKO BIH

Finansira Evropska unija

Centar za
životnu sredinu

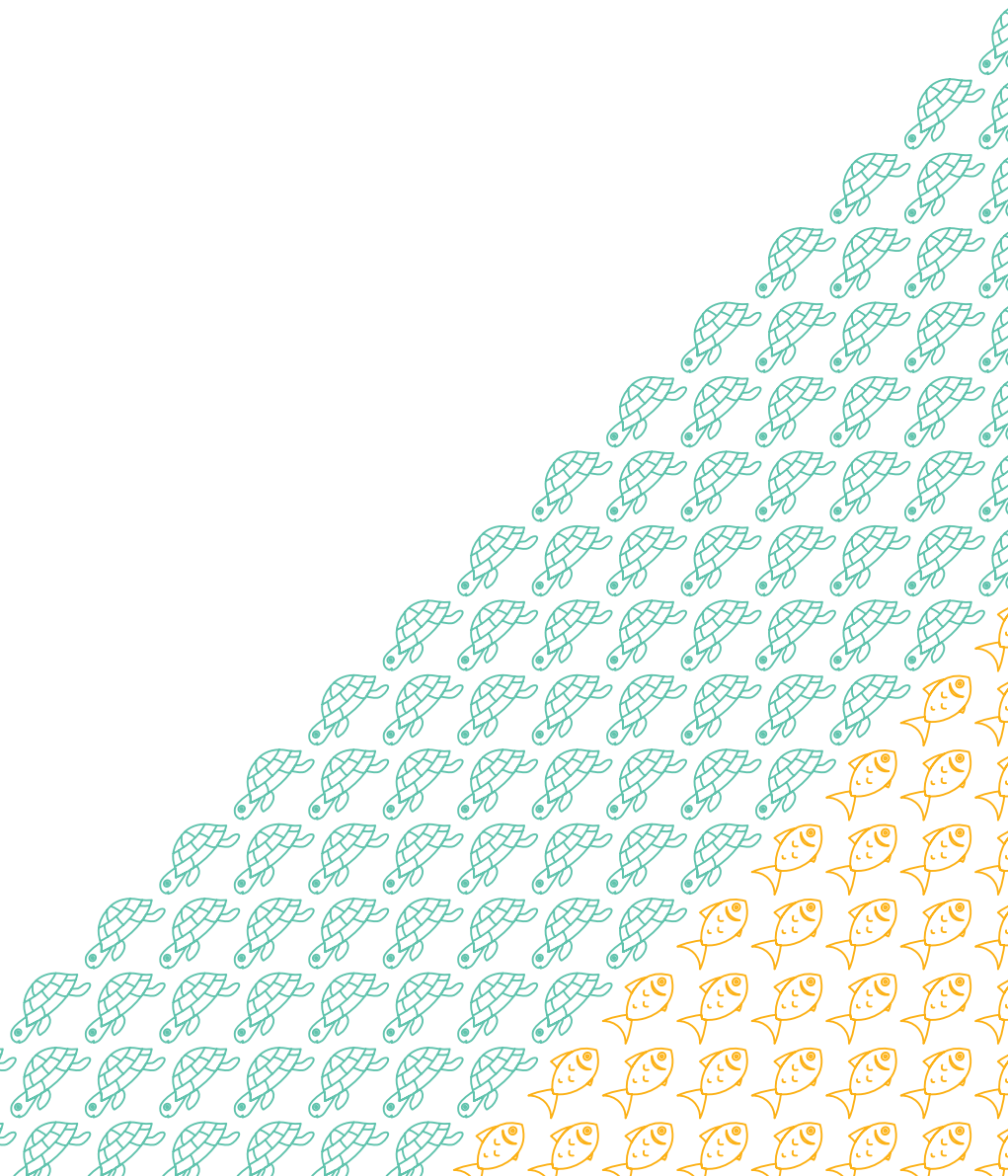
cee
centar za ekologiju i energiju

UDRUŽENJE
AARHUS
CENTAR U BIH

Implementiraju partneri

Sufinansira

ANALIZA POSTOJEĆE LEGISLATIVE U OBLASTI
ZAŠTITE VODNIH RESURSA U FEDERACIJI BIH

TUZLA
2019

IZDAVAČ:

Centar za ekologiju i energiju

Filipa Kljajića 22, 75000 Tuzla, BiH
www.ekologija.ba

Autor:

mr.sc. Mirela Uljić

Centar za ekologiju i energiju

Amra Skramončin, projekt menadžer

Dizajn:

Aleksandar Škorić Saša

Štampa:

OFF-SET d.o.o. Tuzla

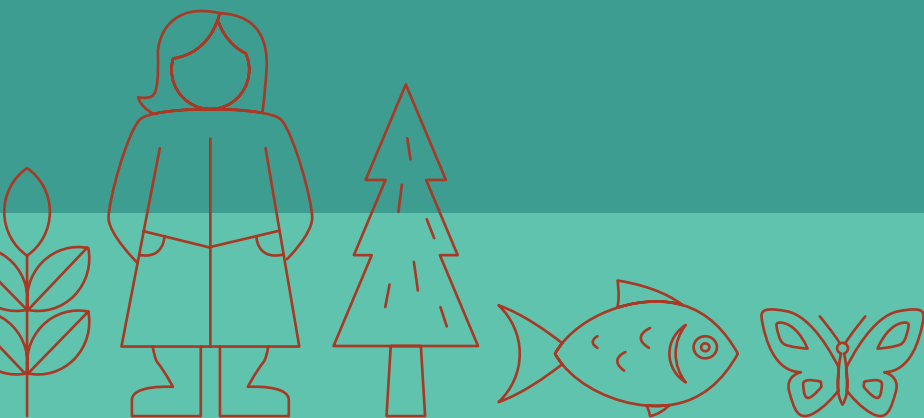
Tiraž:

300 primjeraka

SADRŽAJ:

- I USTAVNOPRAVNI I ZAKONSKI OSNOV
- II PROPISI O VODAMA FEDERACIJE BIH
 - II.1 Zakonski propisi
 - II.2 Pravno-institucionalni okvir upravljanja vodama u Federaciji BiH
 - II.3 Podzakonski propisi
 - II.4 Karakterizacija površinskih i podzemnih voda
 - II.5 Područja podložna eutrofikaciji i osjetljiva na nitrata
 - II.6 Incidentna zagađenja i procedure
 - II.7 Zakon o zaštiti akumulacije Modrac kao lex specialis
- III PROMJENE ZAKONSKIH RJEŠENJA
 - III.1 Zakon o vodama Federacije BiH
 - III.2 Kantonalni zakoni
 - III.3. Zakon o zaštiti akumulacije Modrac
- IV JAČANJE LJUDSKIH RESURSA U OBLASTI UPRAVLJANJA VODAMA

Analiza postojeće legislative u oblasti zaštite vodnih resursa u Federaciji BiH

USTAVNOPRAVNI I ZAKONSKI OSNOV

Površinske vode prostora Federacije BiH pripadaju područjima Crnog i Jadranskog mora, na način da od 26.127 km² ukupne površine Federacije BiH crnomorskom slivu, odnosno vodnom području rijeke Save pripada 17.506 km² ili 67%, a jadranskom, odnosno vodnom području Jadranskog mora pripada 8.621 km², ili 33%.

Oblast voda nije izričito spomenuta u Ustavu Bosne i Hercegovine, pa zakonodavno-pravnu nadležnost u ovoj oblasti imaju Federacija BiH, Republika Srpska i Brčko distrikt.

Analizom ustavno-pravnog okvira Federacije BiH, kao i kantona koji čine Federaciju BiH, evidentno je da su pitanja upravljanja vodama, u smislu zakonskog uređenja, u nadležnosti i Federacije BiH i kantona u Federaciji BiH. Navedeno stoji iz razloga što organi Federacije BiH i organi kantona, prema Ustavu Federacije BiH, imaju zajedničku nadležnost za uređivanje politike zaštite okoliša i korištenje prirodnih bogatstava. Naime, odredbom člana III. 2. tač. c) i i) Ustava Federacije BiH propisano je da su federalna vlast i kantoni nadležni za politiku zaštite čovjekove okoline i korištenje prirodnih bogatstava, dok je odredbama člana III. 3. st. (1) i (3) Ustava Federacije BiH propisano da federalna vlast ima pravo utvrđivati politiku i donositi zakone koji se tiču ovih oblasti. Kada su u pitanju vode, one su istovremeno i dio okoliša i obuhvaćene su pojmom prirodnog bogatstva.

Zajednička nadležnost Federacije BiH i kantona se može ostvarivati zajednički, odvojeno, ili od strane kantona, ili koordinirano od federalne vlasti. U vršenju ovih nadležnosti, organi federalne vlasti su prema Ustavu Federacije BiH obavezni da prilikom rješavanja predmetnih pitanja uzimaju u obzir kantonalne nadležnosti, kao i specifičnost vezanu za pojedine kantone. Dakle, propisi o vodama u Federaciji BiH, a u skladu sa ustavno-pravnim okvirom, donose se i na nivou Federacije BiH, i na nivou kantona.

¹ Podjela prostora Federacije BiH po navedenim vodnim područjima je i osnova za nadležnost agencija za vodna područja koje su osnovane shodno Zakonu o vodama („Službene novine FBiH”, broj: 70/06)

² Zakon o vodama („Službene novine FBiH”, broj: 18/98)

II.1 Zakonski propisi

Zakon o vodama Federacije BiH, kao prvi propis kojim je uređen način i uslovi upravljanja vodama, vodnim objektima i javnim vodnim dobrom radi korištenja voda, zaštite voda od onečišćenja, uređenja voda i vodotoka i zaštite od štetnog djelovanja voda, kao i druga pitanja od važnosti za upravljanje vodama, vodnim objektima i javnim vodnim dobrom donesen je 1998. godine. Na osnovu ovog zakona donesen je čitav niz podzakonskih akata kojima je uređen dio pitanja vitalnih za funkcioniranje sistema upravljanja vodama u Federaciji, kao što su zaštita izvorišta voda namijenjenih za ljudsku upotrebu, odbrana od poplava, zaštita voda, itd.

Pokušaj da se posebnim zakonom regulira zaštita voda, u smislu osiguranja održivog korištenja voda u cilju očuvanja i poboljšanja njihovog kvaliteta, osiguranje očuvanja prirodnih procesa i prirodne ravnoteže voda u Federaciji donošenjem Zakona o zaštiti voda ("Službene novine Federacije BiH", broj: 33/03 i 54/04) nije rezultirao većim pomacima i gotovo je izostala sama njegova primjena, sa obzirom na neusaglašenost odredaba navedenog Zakona sa nizom pitanja koja su istovremeno bila regulisana postojećim Zakonom o vodama.

Međutim, donošenjem novog federalnog Zakona o vodama ("Službene novine Federacije BiH", broj:70/06) (u daljem tekstu: federalni Zakon o vodama), na sistematičan način su uređena pitanja upravljanja vodama koje podrazumijeva i zaštitu voda, korištenje voda, zaštitu od štetnog djelovanja voda i uređenje vodotoka i drugih voda. Ovim zakonom su takođe uređena i pitanja koja se odnose na vodno dobro, vodne objekte, teritorijalne osnove upravljanja vodama, institucije za upravljanje vodama, planove upravljanja vodama, ulogu javnosti u upravljanju vodama, finansiranje sistema upravljanja vodama, itd. Stupanjem na snagu ovog zakona, pored Zakona o vodama iz 1998. godine, stavljen je van snage i Zakon o zaštiti voda iz 2003. godine.

Federalni Zakon o vodama pripremljen je uz podršku EU kroz aktivnosti reforme sektora voda u Bosni i Hercegovini u periodu 2001-2005. godine, koje su za cilj imale institucionalno jačanje sektora i izradu harmonizirane primarne i sekundarne legislative sektora voda u oba BH entiteta i Brčko Distriktu BiH, harmonizirane sa legislativom EU, prije svega Okvirnom direktivom o vodama EU 2000/60/EC (u daljem tekstu: Okvirna direktiva o vodama EU) čiji je cilj uspostava okvira zaštite svih voda, razvrstanih u površinske, prijelazne, obalne i podzemne vode.

Donošenjem federalnog Zakona o vodama 2006. godine i u Federaciji BiH su preuzeti principi ove EU legislative u svrhu boljeg upravljanja i zaštite vodnih resursa i potreba EU integracija u ovoj oblasti. Istim su također uvedena nova pravna rješenja koja na domaćem nivou uključuju nadležnosti svih nivoa vlasti od općinskog do federalnog nivoa i potrebu za čvrstom koordinacijom u planiranju i provođenju propisanih obaveza i nadzoru u okviru sektora voda, ali i sa drugim srodnim resorima kao što je okoliš, prostorno planiranje i sl., što se zbog složene administrativne strukture pokazalo teško provedivim.

Svrha ovoga Zakona je određena u članu 2, i ista se ogleda u osiguranju upravljanja vodama sa sljedećim ciljevima:

- smanjenja zagađenja voda, postizanja dobrog stanja voda i sprečavanja degradacije voda,
- postizanja održivog korištenja voda,
- osiguranja pravičnog pristupa vodama,
- poticanja društvenog i privrednog razvoja,
- zaštite ekosistema,
- smanjenja rizika od poplava i drugih negativnih uticaja voda,
- osiguranja učešća javnosti u donošenju odluka koje se odnose na vode,
- sprečavanja i rješavanja sukoba u pogledu zaštite i korištenja voda, ispunjavanja obaveza iz međunarodnih ugovora koji su obavezujući za Bosnu i Hercegovinu.

Pravne norme kojima se uređuje sistem upravljanja vodama u Federaciji BiH sadržane su, pored federalnog Zakona o vodama, i u drugim propisima kojima se uređuje zaštita životne sredine, prostorno uređenje, šume, poljoprivredno zemljište.

Istovremeno, pitanja upravljanja vodama u Federaciji BiH uređuju se i zakonskim i podzakonskim propisima kantona. Takođe, važno je naglasiti da je za uspješno upravljanje vodama neophodna saradnja i sa drugim entitetom - Republikom Srpskom, kao i sa Brčko Distriktom BiH.

II.2 Pravno-institucionalni okvir upravljanja vodama u Federaciji BiH

Federalni Zakon o vodama je utemeljio proces strukturne promjene sistema upravljanja vodama Federacije BiH, odnosno, utemeljio je razvoj pravnog i institucionalnog okvira upravljanja vodama na principima i u skladu sa zahtjevima politike i prava Evropske unije.

Prema odredbama federalnog Zakona o vodama, upravljanje vodama temelji se na sljedećim načelima:

- nekomercijalnosti, prema kojem voda u osnovi nije komercijalni proizvod, već naslijeđe koje se mora čuvati, štititi i shodno tome s njim postupati,
- cjelovitosti, što uzima u obzir prirodne procese i dinamiku voda te međusobnu povezanost i međuzavisnost vodnih i uz vodu vezanih ekosistema,
- dugoročne zaštite kvaliteta i racionalne upotrebe raspoloživih količina vode,
- osiguranja zaštite od štetnog djelovanja voda, što proizilazi iz potrebe za zaštitom stanovništva i njihove imovine, uzimajući u obzir djelovanja prirodnih procesa,
- ekonomskog vrednovanja voda, što uključuje troškove opterećenja, zaštite i uređenja voda i zaštite od štetnog djelovanja voda,
- učešća javnosti kod donošenja planova upravljanja vodama,
- uzimanja u obzir najboljih raspoloživih tehnologija i novih dostignuća nauke, prirodnim zakonitostima i najboljih okolišnih praksi.

Osnovni instrument, u odnosu na koji se domaći pravni sistem razvija, jeste Okvirna direktiva o vodama EU, uz koju svakako treba vezati i druge odgovarajuće propise Evropske Unije. Zakonom su sve površinske vode razvrstane u vode I kategorije (pri čemu je Federacija BiH vlasnik javnog vodnog dobra ovih voda) i vode II kategorije (gde je vlasnik javnog vodnog dobra grad ili općina, ako nije drugačije određeno kantonalnim propisom). Zakonom su uređena brojna pitanja koja se u BiH tradicionalno uređuju propisima vodnog prava, kao što su sloboda upotrebe voda, vodne služnosti, vodni objekti, određene zabrane i ograničenja itd.

³ Od velikog značaja za upravljanje vodama su i sljedeći propisi na federalnom nivou: Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine; Zakon o slatkovodnom ribarstvu; Zakon o koncesijama i dr.

⁴ Član 3. federalnog Zakona o vodama

Prema članu 5. Federalnog Zakona o vodama, površinske vode se, prema značaju kojeg imaju za upravljanje vodama, razvrstavaju u vode I kategorije i vode II kategorije, pri čemu je javno vodno dobro, u skladu sa članom 9. Federalnog Zakona o vodama, dobro od općeg interesa i u vlasništvu je Federacije BiH za sve površinske vode I kategorije, a za sve površinske vode II kategorije – u vlasništvu grada i općine, ako to nije drugačije uređeno posebnim kantonalnim propisom.

Primjera radi, rijeka Spreča nizvodno od ušća rijeke Jale pripada površinskim vodama I kategorije, dok sve preostale vode u slivu akumulacije Modrac, uključujući rijeku Spreču uzvodno od akumulacije Modrac, samu akumulaciju Modrac, dio Spreče nizvodno od brane Modrac do ušća rijeke Jale te sve pritoke rijeke Spreče cijelim njenim tokom, pripadaju površinskim vodama II kategorije.

Teritorijalna osnova upravljanja vodama federalnim Zakonom o vodama je definirana u okviru dva vodna područja:

1. Vodno područje rijeke Save čini dio međunarodnog riječnog bazena rijeke Dunav (koji je dio međunarodnog podbazena/podsliva Save) na teritoriji BiH, odnosno Federaciji BiH,
2. Vodno područje Jadranskog mora obuhvata dijelove međunarodnih riječnih bazena Neretve sa Trebišnjicom, rijeka Cetine i Krke na teritoriji BiH, odnosno Federacije BiH.

Federalnim Zakonom o vodama su, radi provođenja zadataka upravljanja vodama, osnovane agencije za upravljanje vodama za ova vodna područja, sa sjedištima u Sarajevu i Mostaru, kao javne ustanove. Ove agencije su pravni sljednici ranijih javnih preduzeća, koja su bila osnovana Zakonom o vodama iz 1998. godine, koja su funkcionirala na vodnim područjima. Agencije imaju svoje područne urede, a njihovi zadaci su detaljno regulisani federalnim Zakonom o vodama, kao i organi upravljanja i sva druga statusna pitanja, budući da je navedeni Zakon osnivački akt ovih agencija. Takođe, Zakonom je ustanovljena obaveza osnivanja Savjetodavnog vijeća vodnih područja, koje čine predstavnici brojnih interesanata na vodnim područjima.

⁵ Javnog preduzeća za „Vodno područje slivova rijeke Save” Sarajevo i Javnog preduzeća za „Vodno područje slivova Jadranskoga mora” Mostar.

⁶ Vlada Federacije BiH je na 47. sjednici, održanoj 17.6.2010. godine, utvrdila Prijedlog Strategije upravljanja vodama Federacije BiH za period 2010 - 2022. Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH je na 33. sjednici, održanoj 20.10.2010. godine usvojio prijedlog Strategije upravljanja vodama Federacije BiH, u predloženom tekstu. Dom naroda Parlamenta Federacije BiH je na 5. vanrednoj sjednici, održanoj 20.12.2011. godine, usvojio prijedlog Strategije upravljanja vodama Federacije BiH.

Federalnim Zakonom o vodama je propisana obaveza donošenja Strategije upravljanja vodama (u daljem tekstu: Strategija) kojom se, u najširem smislu, definiše politika upravljanja vodama Federacije BiH. Strategija upravljanja vodama je dio Strategije zaštite životne sredine.

Za provođenje Strategije, odredbama člana 26. federalnog Zakona o vodama je propisana obaveza donošenja planova upravljanja vodama za svako od vodnih područja, čiji je sadržaj definisan u skladu sa odgovarajućim zahtjevima Okvirne direktive o vodama EU. Isto se odnosi i na program mjera kojim se utvrđuju osnovne mjere potrebne za postizanje ciljeva u vezi sa zaštitom voda, uređenjem voda i zaštitom od štetnog djelovanja voda i korištenjem voda.

Federalnim Zakonom o vodama su, takođe, utvrđeni i ciljevi zaštite životne sredine čije postizanje mora biti osigurano provođenjem vodnih planova i programa. Uloga javnosti u procesima planiranja također je definirana ovim Zakonom.

Korištenje voda, zaštita voda, uređenje vodotoka i drugih voda i zaštita od štetnog djelovanja voda, kao tradicionalni segmenti aktivnosti upravljanja vodama, uređeni su detaljno u posebnim poglavljima ovog Zakona.

U posebnim poglavljima, federalnim Zakonom o vodama uređena su pitanja koja se odnose na vodni informacijski sistem i vodne akte.

Takođe, detaljno je utvrđen način finansiranja sistema upravljanja vodama, uključujući i kriterij za raspodjelu vodnih naknada i prihoda prikupljenih na osnovu zakupa javnog dobra, na način da se od svih prikupljenih sredstava opće i posebnih vodnih naknada, nadležnoj agenciji za vode raspoređuje 40%, u korist budžeta kantona raspoređuje se 45%, a u korist Fonda za zaštitu okoliša Federacije BiH raspoređuje se 15%. Prihodi prikupljeni od zakupa javnog vodnog dobra na površinskim vodama II kategorije pripadaju budžetima kantona.

Federalnim Zakonom o vodama ostavljena je mogućnost promjene navedene raspodjele sredstava, na način da o promjeni raspodjele odlučuje Vlada Federacije BiH svake dvije godine na usaglašeni prijedlog federalnog ministarstva nadležnog za vodoprivredu, federalnog ministarstva nadležnog za okoliš i kantonalnih ministarstava nadležnih za vode.

Dio sredstava koji pripada agencijama za vode (40%) treba da se, u skladu sa federalnim Zakonom o vodama, koristi za posebne dužnosti agencije za vode u upravljanju vodama, u skladu sa članom 29. federalnog Zakona o vodama. Te aktivnosti podrazumijevaju da agencija za vodu:

- priprema analizu karakteristika vodnog područja;
- priprema pregled uticaja ljudskih aktivnosti na stanje površinskih i podzemnih voda;
- priprema ekonomsku analizu korištenja voda;
- uspostavlja registar zaštićenih područja iz člana 65 ovog zakona, kao i područja sa posebnom zaštitom određenih odlukom Vlade Federacije;
- uspostavlja registar vodnih tijela koja se koriste ili se planiraju koristiti za zahvatanje vode za ljudsku potrošnju;
- priprema klasifikaciju ekološkog, hemijskog i kvantitativnog stanja voda;
- priprema program i organizuje praćenje stanja voda;
- priprema plan upravljanja vodama i program mjera.

Agencije za vode koriste sredstva od vodnih naknada i za druge poslove i aktivnosti koje su federalnim Zakonom o vodama povjerene agencijama, prema članu 156. federalnog Zakona o vodama, kao i za finansiranje rada agencija.

Dio ostvarenih prihoda koji pripada kantonima (45%) koristi se za sufinansiranje izgradnje i održavanja vodnih objekata, kao i ostale aktivnosti u vezi sa poslovima upravljanja vodama, kao što je izrada tehničke dokumentacije, podloga za izdavanje koncesija i sl., u skladu sa godišnjim planom i programom kantonalnog ministarstva nadležnog za vode.

Prihodi Fonda za zaštitu okoliša Federacije BiH (15%) koriste se isključivo za provođenje zadataka koji su federalnim Zakonom o vodama dati u nadležnost federalnom ministarstvu nadležnom za okoliš i za sufinansiranje infrastrukture za zaštitu voda od značaja za Federaciju.

.....
⁷ Član 11. Okvirne direktive o vodama EU

⁸ Članovima 44. do 52. federalnog Zakona o vodama uređeno je korištenje voda.

Članovima 53. do 79. federalnog Zakona o vodama uređena je zaštita voda.

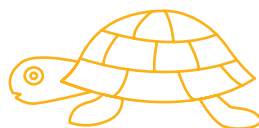
Članovima 80. do 97. federalnog Zakona o vodama uređeno je uređenje vodotoka i drugih voda i zaštita od štetnoga djelovanja voda.

⁹ U prethodnih 10-tak godina bilo je inicijativa za izmjene raspodjele sredstava od vodnih naknada, ali se nijedan prijedlog nije mogao formalno usaglasiti u skladu sa odredbom stava (4) člana 177. federalnog Zakona o vodama

Administrativno se Federacija BiH sastoji od deset kantona, što je utvrđeno Zakonom o federalnim jedinicama, koji su organizaciono podijeljeni po općinama, njih ukupno 79 na prostoru Federacije BiH. Nazivi i sjedišta kantona utvrđeni ustavima kantona, i to:

- Unsko-sanski kanton, sa sjedištem u Bihaću (Kanton 1);
- Posavski kanton, Orašje (Kanton 2);
- Tuzlanski kanton, Tuzla (Kanton 3);
- Zeničko-dobojski kanton, Zenica (Kanton 4);
- Bosansko-podrinjski kanton, Goražde (Kanton 5);
- Srednjobosanski kanton, Travnik (Kanton 6);
- Hercegovačko-neretvanski kanton, Grad Mostar (Kanton 7);
- Zapadnohercegovački kanton, Široki Brijeg (Kanton 8),
- Kanton Sarajevo, Grad Sarajevo (Kanton 9),
- Kanton 10, Livno.

Kantonalnim zakonima o vodama reguliraju se pitanja organizacije i načina obavljanja poslova koji su federalnim Zakonom o vodama stavljeni u nadležnost kantonima. Istovremeno, u isključivoj nadležnosti kantona je reguliranje svih komunalnih djelatnosti, u okviru kojih su i razvoj i pravno uređivanje pitanja u vezi sa korištenjem i održavanjem infrastrukture za snabdijevanje stanovništva vodom za piće i za odvodnju otpadnih voda.

Kantonalni propisi u navedenim oblastima su:

Zakon o vodama USK ("Sl. glasnik USK", 4/11)
Zakon o komunalnim djelatnostima USK ("Sl. glasnik USK", 4/11, 11/11, 6/12, 13/12)
Zakon o vodama Županije Posavske ("Narodne novine ŽP", 2/00)
Zakon o komunalnom gospodarstvu ("Narodne novine Županije Posavske", 1/98, 6/01, 4/13)
Zakon o vodama ("Službene novine TK", br. 15/99, 9/03, 3/06)
Zakon o komunalnim djelatnostima ("Sl. novine TK", 11/05, 07/07, 8/12)
Zakon o vodama Zeničko-dobojskog kantona ("Sl. novine ZDK", 17/07)
Zakon o komunalnim djelatnostima ZDK ("Sl. novine ZDK", 17/08)
Zakon o vodama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde ("Sl. novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde", 6/10)
Zakon o komunalnim djelatnostima ("Sl. novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde", 9/13)
Zakon o vodama Srednjobosanskog kantona ("Sl. novine SBK", 11/09)
Zakon o komunalnim djelatnostima SBK ("Sl. novine SBK", 13/13)
Zakon o vodama Hercegovačko-neretvanskog kantona ("Sl. novine HNK", 6/13)
Zakon o komunalnoj djelatnosti HNK ("Sl. glasnik HNK", 4/04)
Zakon o vodama Županije zapadnohercegovačke ("Narodne novine ŽZH", 2015)
Zakon o komunalnom gospodarstvu ("Narodne novine ŽZH", 14/00, 7/03, 8/12, 9/13)
Zakon o vodama Kantona Sarajevo ("Sl. novine KS", 16/10)
Zakon o komunalnim djelatnostima (Sl. novine KS", 31/04, 21/05)
Zakon o vodama Kantona 10 ("Narodne novine HBŽ", 8/15)
Zakon o komunalnim djelatnostima ("Narodne novine HBŽ", 2/06, 4/06)

II.3 Podzakonski propisi

Primjena odredaba federalnog Zakona o vodama omogućava se donošenjem predviđenih podzakonskih propisa. U nastavku je dat pregled najznačajnijih donesenih podzakonskih akata:

- Pravilnik o uslovima i kriterijima koje moraju zadovoljiti ovlaštena pravna lica za obavljanje stručno-tehničkih poslova iz nadležnosti agencija za vode;
- Pravilnik o uslovima i kriterijima koje mora ispunjavati specijalizovano i ovlašteno pravno lice za provođenje mjera otklanjanja ili spriječavanja zagađenja vode u slučaju iznenadnog zagađenja ili opasnosti od iznenadnog zagađivanja vode i načinu izdavanja ovlaštenja;
- Pravilnik o uslovima i kriterijima koje mora ispunjavati pravno lice za izradu dokumentacije na temelju koje se izdaju vodni akti;
- Pravilnik o utvrđivanju područja podložnih eutrofikaciji i osjetljivih na nitrata;
- Pravilnik o monitoringu u područjima podložnim eutrofikaciji i osjetljivim na nitrata;
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije i dostavljanja podataka o količinama zahvaćene vode;
- Pravilnik o postupcima i mjerama u slučajevima akcidenta na vodama i obalnom vodnom zemljištu;
- Pravilnik o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnadbjevanje stanovništva;
- Pravilnik o načinu određivanja ekološki prihvatljivog protoka;
- Pravilnik o načinu i uslovima ograničenoga prava korištenja javnoga vodnog dobra;
- Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati referentne odnosno ovlaštene laboratorije za ispitivanje voda, sadržaj i način davanja ovlasti;
- Pravilnik o sadržaju, obliku, uslovima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata;
- Pravilnik o uspostavi i upravljanju informacionim sistemom voda;
- Pravilnik o načinu određivanja granice vodnog dobra i o postupku utvrđivanja pripadnosti zemljišne čestice javnom vodnom dobru;
- Pravilnik o načinu obračunavanja, postupka i rokovima za obračunavanje i plaćanje i kontroli izmirivanja obaveza na osnovu opće vodne naknade i posebnih vodnih naknada;
- Pravilnik o minimumu sadržine općeg akta o održavanju, korištenju i osmatranju vodoprivrednih objekata;
- Uredba o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije;

- Uredba o klasifikaciji voda;
- Uredba o kategorizaciji vodotoka;
- Uredba o opasnim i štetnim materijama u vodama;
- Uredba o vrstama i sadržaju planova zaštite od štetnog djelovanja voda;
- Federalni operativni plan odbrane od poplava;
- Odluka o karakterizaciji površinskih i podzemnih voda, referentnim uslovima i parametrima za ocjenu stanja voda i monitoringu voda;
- Odluka o granicama riječnih bazena na teritoriju Federacije BiH
- Odluka o visini posebnih vodnih naknada.

II.4 Karakterizacija i stanje površinskih i podzemnih voda

Uredbom o klasifikaciji voda i voda obalnog mora Jugoslavije u granicama SR Bosne i Hercegovine ("Službeni list SR BiH", broj 19/80), koja se, kao podzakonski dokument i danas nalazi na web stranici Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva te u nekoličini primjera još uvijek koristi kao referentni propis kada su u pitanju parametri kvaliteta površinskih voda, vode prema njihovoj namjeni i stepenu čistoće, i razvrstavaju se u četiri klase:

I klasa – vode koje se u prirodnom stanju uz eventualnu dezinfekciju, mogu upotrebljavati za piće i u prehrambenoj industriji, a površinske vode - i za gajenje plemenitih vrsta riba (salmonide);

II klasa – vode koje se u prirodnom stanju mogu upotrebljavati za kupanje i rekreaciju građana, za sportove na vodi, za gajenje drugih vrsta ribe (ciprinide), ili koje se uz uobičajene metode obrade – kondicioniranje (koagulacija, filtracija, dezinfekcija i sl.) mogu upotrebljavati za piće i u prehrambenoj industriji;

III klasa – vode koje se mogu upotrebljavati za navodnjavanje, a poslije uobičajenih metoda obrade (kondicioniranje) – i u industriji, osim u prehrambenoj industriji;

IV klasa – vode koje se mogu upotrebljavati za druge namjene samo poslije odgovarajuće obrade.

Prema navedenoj Uredbi, za ukupno petnaest fizičkih, hemijskih, bioloških i radioaktivnih parametara kvaliteta površinskih vode propisane su granične vrijednosti istih za svaku od četiri klase voda. Ova metodologija, parametri kvaliteta površinskih voda i klasifikacija primijenjeni su i u Strategiji voda FBiH, najvećim dijelom u poglavljima koja se odnose na stanje površinskih voda, iz sasvim razumljivih razloga.

Drugi podzakonski dokument koji je u direktnoj vezi sa Uredbom o klasifikaciji voda i voda obalnog mora Jugoslavije u granicama SR Bosne i Hercegovine, i koji se takođe može naći na web stranici Federalnog mi-

nistarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, je Uredba o kategorizaciji vodotoka ("Službeni list SR BiH", broj 42/67), prema kojoj se sve površinske vode svrstavaju u četiri kategorije, na način da kategorija vodotoka odgovara klasi voda u tom vodotoku. Ovom Uredbom su rijeka Spreča od izvorišta do akumulacije Modrac i sama akumulacija Modrac "raspoređeni" u vodotoke II kategorije, dok je Spreča od akumulacije Modrac do ušća u rijeku Bosna "raspoređena" u vodotoke III kategorije.

Članom 31. federalnog Zakona o vodama propisano je da se, u cilju postizanja i održavanja dobrog stanja ili dobrog ekološkog potencijala, vrši određivanje karakteristika tipova vodnih tijela, a da se vodna tijela površinskih voda u vodnom području razvrstavaju u jedan od sljedećih tipova: rijeke, jezera, prijelazne vode i obalne morske vode ili kao vještačka ili jako izmijenjena vodna tijela.

Odlukom o karakterizaciji površinskih i podzemnih voda, referentnim uslovima i parametrima za ocjenu stanja voda i monitoringu voda ("Službene novine FBiH", broj 1/14), u skladu sa članom 43. federalnog Zakona o vodama, propisuju se metodologija za određivanje tipova vodnih tijela površinskih voda i karakterizaciju vodnih tijela površinskih i podzemnih voda, referentni uslovi za klasifikaciju ekološkog stanja i dopuštene granične vrijednosti parametara hemijskog kvaliteta za klasifikaciju hemijskog stanja vodnog tijela površinskih voda, parametri kvantitativnog i hemijskog kvaliteta za klasifikaciju stanja vodnog tijela podzemnih voda i monitoring i sadržaj programa monitoringa voda. Ova Odluka odnosi se na sve vode izuzev mineralnih i termalnih voda.

Metodologija za određivanje tipova vodnih tijela i karakterizaciju vodnih tijela površinskih i podzemnih voda, kad su u pitanju rijeke, uključuje abiotičku i biotičku karakterizaciju. Abiotička karakterizacija sadržana je iz nekoliko segmenata – prema nadmorskoj visini, prema geološkoj podlozi, prema veličini sliva (odvojeno za vodno područje Jadranskog mora i za vodno područje rijeke Save), prema dominantnom supstratu dna, kao i uz opciono korištenje parametara nagiba riječnog korita, srednjeg godišnjeg proticaja i stalnosti toka.

Biotička karakterizacija uključuje 7 tipova rijeka na vodnom području rijeke Save (Tip 1 do Tip 7) te 9 tipova rijeka na vodnom području Jadranskog mora (Tip 8 do Tip 16).

Kad su u pitanju jezera, za karakterizaciju se primjenjuju veličina (površina), nadmorska visina, prosječna dubina, geološki tip tla. Metodologija propisuje da će se svako vodno tijelo za koje se ustanovi da je nastalo ljudskom djelatnošću (vještačke akumulacije), odrediti kao vještačko vodno tijelo.

Jako izmijenjeno vodno tijelo, kao jedan od tipova površinskih voda, označava tijelo površinske vode čiji je karakter bitno izmijenjen kao rezultat fizičkih promjena uzrokovanih ljudskim aktivnostima.

Stanje vodnog tijela površinskih voda se, prema odredbi člana 32. federalnog Zakona o vodama, određuje njegovim ekološkim i hemijskim stanjem, zavisno od toga koje je lošije.

Ekološko stanje vodnog tijela površinskih voda se određuje na osnovu bioloških elemenata kvaliteta (bentički (makro) beskičmenjaci, riblje vrste, fitobentos i makrofite, fitoplankton) uzimajući u obzir hidromorfološke elemente kvaliteta, i opće fizičko-hemijske parametre kvaliteta (pH vrijednost, rastvoreni kiseonik, BPK5, HPK (KMnO₄), ukupni organski ugljenik (TOC), amonijum jon (NH₄-N), nitrati (NO₃-N), ukupni azot (N), ortofosfati (PO₄-P), ukupni fosfor (P)), kao i prisustvo relevantnih specifičnih zagađujućih materija, i može biti visoko, dobro ili umjereno.

Hidromorfološke komponente koje trebaju biti analizirane za rijeke uključuju hidrološki režim – količinu i dinamiku vodnog toka, povezanost sa tijelima podzemnih voda, zatim kontinuitet, te morfologiju - dubinu i širinu varijacije, strukturu i supstrat tla, te strukturu obalnih zona.

Kad su jezera u pitanju, obavezne hidromorfološke komponente su hidrološki režim –povezanost sa tijelima podzemnih voda, promjenljivost nivoa vode, vrijeme zadržavanja/obnove vode, zatim kontinuitet te morfologiju - varijaciju dubine, kvantitet, strukturu i supstrat zemljišta te strukturu obalnih zona.

Hemijsko stanje vodnog tijela površinskih voda se određuje prema listi prioritetnih materija i određenih drugih zagađujućih materija.

Najlošija vrijednost razmatranih bioloških elemenata određuje ekološko stanje vodnog tijela površinskih voda. U slučaju da jedan ili više standarda okolišnog kvaliteta prelaze granične vrijednosti, onda ekološko stanje/potencijal ne može biti bolje od "umjerenog".

Odlukom su definisani kriteriji za visoko, dobro i umjereno stanje za vodna tijela površinskih voda (rijeke, jezera, obalne morske vode, jako izmijenjena i vještačka vodna tijela), date vrijednosti fizičko-hemijskih i bioloških elemenata kvaliteta za vodna tijela površinskih voda (rijeke, jezera i obalne morske vode) te definisani su kriteriji za ocjenu stanja tijela površinskih voda na bazi hidromorfoloških elemenata. Takođe, definisane su relevantne zagađujuće materije (specifične materije) koje je potrebno uključiti u ocjenu ekološkog stanja vodnog tijela površin-

skih voda, kao i kriteriji procjene nivoa pouzdanosti ocjene stanja vodnog tijela površinskih voda.

Propisano je da se klasifikacija hemijskog stanja vodnog tijela površinskih voda provodi u skladu sa ciljevima kvaliteta definisanim u Okvirnoj direktivi o vodama EU. Ako niti jedna od graničnih vrijednosti nije prekoračena, hemijsko stanje tijela površinskih voda može se označiti kao "dobro", pri čemu su pobrojane zagađujuće materije koje se razmatraju pri određivanju hemijskog stanja vodnog tijela površinskih voda.

Kad su u pitanju vještačka vodna tijela i jako izmijenjena vodna tijela, ekološki potencijal bioloških, fizičko-hemijskih i morfoloških elemenata bože biti ocijenjen kao maksimalni ekološki potencijal, dobar ekološki potencijal ili umjeren ekološki potencijal.

Agencija za vodno područje priprema, uspostavlja i provodi program monitoringa stanja svih površinskih i podzemnih voda, u skladu sa odredbama ove Odluke te provodi analizu i priprema prikaz rezultata monitoringa voda (izvještaj o stanju voda). Godišnji izvještaj o stanju voda sa pripadajućim kartama Agencija za vodno područje objavljuje na svojoj web stranici, a izvod tog izvještaja u vidu brošure distribuira zainteresovanoj javnosti, koji sadrži broj i mjesto vodnih tijela uključujući i njihovo stanje, kao opis razloga za ona vodna tijela koja nisu dostigla "dobro stanje" / "dobar potencijal".

II.5 Područja podložna eutrofikaciji i osjetljiva na nitratre

U skladu sa članom 73. stav 2. federalnog Zakona o vodama, federalni ministar okoliša i turizma, uz saglasnost federalnog ministra za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo, donio je Pravilnik o utvrđivanju područja podložnih eutrofikaciji i osjetljivih na nitratre, kojim su propisani uslovi i kriteriji za određivanje područja podložnih eutrofikaciji i osjetljivih na nitratre, način proglašavanja, mjere zaštite, zabrane i ograničenja u ovim područjima u cilju smanjenja ili sprečavanja zagađenja voda koje je izazvano ili prouzrokovano nitratom te fosforom jedinjenjima iz tačkastih i rasutih izvora. Odredbe navedenog Pravilnika primjenjuju se na sva vodna tijela za koja se utvrdi da su podložna eutrofikaciji i osjetljiva na nitratre, i na zemljišta koja se dreniraju u vode za koje se utvrdi da su podložna eutrofikaciji i osjetljiva na nitratre, ili to mogu postati ukoliko se ne primjene mjere zaštite.

Eutrofikacija predstavlja obogaćivanje voda jedinjenjima nitrogena i/ili fosfora, što prouzrokuje ubrzan rast i razvoj algi i druge vodene vegetacije, čime se stvara neželjen poremećaj ravnoteže organizama prisutnih u vodi i poremećaj kvaliteta vode. Područje podložno eutrofikaciji i osjetljivo na nitratre je područje u kojem su vode zagađene jedinjenjima nitrogena i/ili fosfora ili područje u kojem postoji vjerovatnoća da će to postati ukoliko se ne preduzmu odgovarajuće mjere.

Prema odredbama navedenog Pravilnika, zagađenje prouzrokovano nitratom te fosforom jedinjenjima iz tačkastih i rasutih izvora znači ispuštanje ovih jedinjenja u vodeni okoliš iz lokalno utvrđenih ispusta (tačkasti izvori), ili iz izvora široko razastrtih po površini sliva (raspršeni izvori), što može izazvati posljedice za ljudsko zdravlje, dovesti do uništavanja prirodnih bogatstava te narušavanja vodenih ekosistema i biodiverziteta.

Područja zaštite i zaštitne mjere područja podložnih eutrofikaciji i osjetljivih na nitratre, propisane navedenim Pravilnikom, određuju se u zavisnosti od lokalnih uslova, koji se moraju utvrditi istražnim radovima. Mjere, zabrane i ograničenja predstavljaju mjere pasivne zaštite područja, koje se obavezno poduzimaju na zaštićenom području. Osim mjera pasivne, na zaštićenom području potrebno je primjenjivati mjere aktivne zaštite, koje uključuju, ali nisu ograničene na, primjenu najboljih okolinskih praksi, najboljih raspoloživih tehnologija, najboljih poljoprivrednih praksi i mjera čistije proizvodnje, izgradnju kanalizacionih sistema i objekata za prečišćavanje otpadnih voda, izgradnju drugih objekata za zaštitu voda i okoliša i smanjenje emisije zagađenja u vode i okoliš i sl.

Pravilnikom su definisani parametri kvaliteta i njihove granične vrijednosti za utvrđivanje trofičnosti za tekućice, kao i za stajaćice i za jezerne vode kod kojih je vrijeme zadržavanja duže od 5 dana.

U zavisnosti od stepena opterećenja voda jedinjenjima nitrogena i/ili fosfora, vodna tijela, odnosno zemljišta sa kojih se voda drenira prema tim vodnim tijelima, sa stanovišta podložnosti eutrofikaciji mogu biti utvrđena kao osjetljiva područja ili manje osjetljiva područja.

Pravilnikom su takođe definisani parametri kvaliteta i njihove granične vrijednosti za utvrđivanje osjetljivosti na nitrata.

Na područjima podložnim eutrofikaciji i osjetljivim na nitrata provodi se zabrana i ograničavanje obavljanja aktivnosti koje rezultiraju direktnim ili indirektnim ispuštanjem jedinjenja nitrogena i fosfornih jedinjenja u površinske i podzemne vode i zbog kojih se javlja ili može javiti eutrofikacija voda. Na ovakvim područjima posebno se provodi zabrana i ograničavanje aktivnosti koje se odnose na:

- direktno i indirektno ispuštanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda koje sadrže jedinjenja nitrogena i fosforna jedinjenja u površinske i podzemne vode;
- nekontrolisano odvijanje poljoprivrednih aktivnosti;
- nekontrolisano odvijanje ostalih aktivnosti koje rezultiraju produkcijom jedinjenja nitrogena i fosfornih jedinjenja.

Na inicijativu obje Agencije za vodno područje, federalni ministar okoliša i turizma donio je rješenje broj: 04-23-367/18 od 17.10.2018. godine o proglašenju zaštićenih područja podložnih eutrofikaciji i osjetljivim na nitrata u Federaciji Bosne i Hercegovine, na vodnom području rijeke Save i vodnom području Jadranskog mora, na kojima je potrebno provesti pojačane mjere zaštite voda od onečišćenja. Ovim rješenjem su, prema rezultatima Studije o područjima podložnim eutrofikaciji i osjetljivim na nitrata na području FBiH (decembar 2017), na vodnom području rijeke Save, 24 vodna tijela proglašena zaštićenim i stavljena pod zaštitu, od kojih je 21 utvrđeno kao osjetljivo, a 3 kao manje osjetljiva.

Od 21 osjetljivog vodnog tijela, odnosno pripadajućeg područja, 12 je na području Tuzlanskog kantona:

Vodno područje rijeke Save u Federaciji BiH		
Osjetljiva područja	Sliv	Površina pod zaštitom (ha)
Tinja nizvodno od Špionice Gornje (BA_SA_TIN_3)	Sava	2.422,51
Tinja Duboki potok (BA_SA_TIN_4)	Sava	1.372,51
Spreča ušće (BA_BOS_SPR_1C)	Bosna	3.406,21
Spreča uzvodno od Modraca (BA_BOS_SPR_3A)	Bosna	6.049,21
Jala uzvodno od Siminog Hana (BA_BOS_SPR_JALA_2)	Bosna	5.520,97
Jala ušće (BOS_SPR_JALA_1)	Bosna	
Oskova ušće u rijeku Spreču (BA_BOS_SPR_OSK_1)	Bosna	440,12
Oskova uzvodno od Gostelje (BA_BOS_SPR_OSK_2)	Bosna	1.270,05
Gribaja ušće (BA_BOS_SPR_GRI_1)	Bosna	1.176,74
Akumulacija Modrac (BA_BOS_SPR_2)	Bosna	5.165,99
Akumulacija Hazna (BA_HAZNA_1)	Sava	334,52
Akumulacija Vidara (BA_VIDARA_1)	Sava	726,18

Pregled proglašanih područja podložnih eutrofikaciji i osjetljivih na nitrata zaštićenim područjima na prostoru Tuzlanskog kantona

Inicijativom, odnosno pomenutim rješenjem, dat je pregled osnovnih mjera koje je potrebno provoditi u osjetljivim područjima i procjena statusa njihovog unapređenja. Bazne ili osnovne mjere, kada je poznat izvor zagađenja vezane su uz sprovođenje tri glavna programa zaštite voda, propisana direktivama:

- Okvirna direktiva o vodama (2000/60/EC),
- Direktiva o zagađenju izazvanom određenim opasnim tvarima ispuštenim u vodenu sredinu (2006/11/EC),
- Nitratna direktiva (91/676/EEC), uklanjanje iz voda hranjivih tvari (uklanjanje nitrata i fosfata) iz poljoprivrednih izvora,
- Direktiva o urbanim otpadnim vodama (91/271/EEC).

U područjima u kojima je utvrđeno da su osjetljiva na nitratre iz poljoprivrednih izvora, naložena je provedba pojačanih mjera zaštite voda od zagađivanja nitratima iz tih izvora te definisani alati za ove mjere:

Upravljanje zemljištem

smanjenje intenziteta oranja,
 organizovanje linija oranja,
 priprema nađubrenih linija oranja,
 u osjetljivim područjima prije planiranog uzgoja kulture izvršiti analizu zemljišta kako bi se mogla definisati pravilna primjena đubriva, u dijelovima područja na kojima se ukaže potreba razmotriti primjenu ekoremedijacije,

Poljoprivredna praksa

obrada uz rub oranice,
 upotreba izmjene poljoprivrednih kultura,
 primjena trakaste žetve,
 povećanje vrtova,
 upotreba godišnjih usjeva,
 upotreba višegodišnjih usjeva,
 dupla sjetva.

Vegetativni baferi (puferi)

upotreba bafera unutar oranice,
 formiranje bafera duž najnižih tačaka u polju,
 upotreba priobalnih bafera,
 upotreba bafera na rubu oranice,
 osigurati zaštitu,
 osigurati i održavati šume.

Ispravna upotreba đubriva i pesticida

prilagoditi odabir proizvoda za primjenu,
 prilagoditi vrijeme primjene,
 optimizirati vrijeme sezonski.

Mjere zaštite od erozije

na padinama zemljišta koje se koristi u poljoprivredne svrhe obradivati horizontalno kako se tlo ne bi ispiralo,
 pravljenje terasa na većim nagibima,
 gajiti poljoprivredne kulture koje imaju jaču korjenov sistem i vežu tlo na terenima sa većim nagibom.

Utvrđene su zabrane aktivnosti u osjetljivim područjima, a sve u cilju zaštite kvaliteta voda, pa je zabranjeno:

- unošenje u površinske vode otpadnih voda koje sadrže hazardne i zagađujuće supstance iznad propisanih graničnih vrijednosti emisije koje mogu dovesti do pogoršanja trenutnog stanja;
- unošenje svih hazardnih supstanci u podzemne vode;
- unošenje ostalih zagađujućih supstanci u podzemne vode u mjeri u kojoj uzrokuju pogoršanje ili značajne i stalne uzlazne trendove koncentracija zagađujućih supstanci u podzemnim vodama;
- ispuštanje otpadne vode u stajaće vode, ako je ta voda u kontaktu sa podzemnom vodom, koja može prouzrokovati ugrožavanje dobrog ekološkog ili hemijskog statusa stajaće vode;
- ispuštanje sa plovnih objekata ili sa obale zagađujućih supstanci koje direktno ili indirektno dospijevaju u vode;
- ispuštanje prekomjerno termički zagađene vode;
- odlaganje u vode mulja, obrađenog ili neobrađenog, iz postrojenja za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda;
- korištenje đubriva ili sredstava za zaštitu bilja u obalnom pojasu do 20 m;
- ispuštanje u javnu kanalizaciju otpadnih voda koje sadrže hazardne supstance
 - iznad propisanih vrijednosti,
 - koje mogu štetno djelovati na mogućnost prečišćavanja voda iz kanalizacije,
 - koje mogu oštetiti kanalizacioni sistem i postrojenje za prečišćavanje voda,
 - koje mogu negativno uticati na zdravlje lica koja održavaju kanalizacioni sistem;
- ostavljanje u koritu za veliku vodu prirodnih i vještačkih vodotoka i jezera, kao i na drugom zemljištu, materijala koji mogu zagađivati vode;
- pranje vozila, mašina, opreme i uređaja u površinskim vodama i na vodnom zemljištu.

Takođe, utvrđena je obaveza prečišćavanja otpadnih voda za svako pravno i fizičko lice te dat niz mjera i aktivnosti kojima je moguće ostvariti poboljšanje statusa vodnih tijela, uključujući, između ostalih, primjenu koncepta ekoremedijacije, poput biljnih uređaja za prečišćavanje otpadnih voda i ekoremedijacije za zaštitu i obnovu stajaćih vodnih sistema, sanaciju odlagališta otpada, zaštitu izvora pitke vode, i dr.

Za svako osjetljivo i manje osjetljivo područje dat je pregled mjera zaštite. Tako su za sve osjetljive vodotoke (tekućice), uključujući i onih 9 na području Tuzlanskog kantona, od kojih je 7 u slivu rijeke Spreče, date sljedeće mjere:

- očuvati raznovrsnost staništa na vodotocima (neutvrđene obale, sprudovi, brzaci, slapovi i dr.) i povoljnu dinamiku voda (meandriranje, prenošenje i odlaganje nanosa, povremeno prirodno poplavljanje rukavaca i dr.);
- očuvati povezanost vodnoga toka;
- ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme;
- osigurati prečišćavanje otpadnih voda;
- očuvati povoljna fizičko-hemijska svojstva vode;
- primjenjivati pravila dobre poljoprivredne prakse,
- primjenjivati mjere zaštite od erozije,
- sprovести strožije prečišćavanje komunalnih otpadnih voda,
- prečišćavanje otpadnih voda vrši se do nivoa koji odgovara graničnim vrijednostima emisije ili do nivoa kojim se ne narušavaju standardi kvaliteta recipijenta i okoliša, u skladu sa propisima kojima se uređuju granične vrijednosti,
- primjena pozitivnih mjera upravljanja zemljištem,

Za akumulacije i jezera, u okviru kojih je akumulacija Modrac, utvrđene su sljedeće mjere:

- očuvati raznovrsnost staništa na vodnom tijelu,
- ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme;
- osigurati pročišćavanje otpadnih voda;
- očuvati povoljna fizičko-hemijska svojstva vode;
- primjenjivati pravila dobre poljoprivredne prakse,
- primjenjivati mjere zaštite od erozije,
- sprovести strožije prečišćavanje komunalnih otpadnih voda,
- prečišćavanje otpadnih voda vrši se do nivoa koji odgovara graničnim vrijednostima emisije ili do nivoa kojim se ne narušavaju standardi kvaliteta recipijenta i okoliša, u skladu sa propisima kojima se uređuju granične vrijednosti,
- primjena pozitivnih mjera upravljanja zemljištem,
- regulisati turističko rekreativne aktivnosti,
- sprečavati nasipavanje i betonizaciju obala,
- prilagoditi ribolov i sprečavati prelov ribe,

Dat je pregled dodatnih mjera i rokovi za uspostavu i sprovođenje pojedinačnih mjera, rokovi za implementaciju mjera zabrane i ograničenja u osjetljivim područjima te određeni nosioci pojedinih aktivnosti za mjere unapređenja upravljanja zaštitom vode za piće, monitoring vode za piće, kao i mjere za zaštitu prirodne raznolikosti, vrijednih staništa i vrsta. Dat je opis monitoringa voda i monitoringa aktivnosti, kao i minimalni obim i sadržaj izvještaja o analizi oba monitoringa jednom godišnje, koji će Agencija za vodno područje podnijeti federalnim ministarstvima nadležnim za vode i okoliš.

II.6 Incidentna zagađenja i procedure

U skladu sa odredbama člana 61. federalnog Zakona o vodama, federalni ministar okoliša i turizma, uz saglasnost federalnog ministra poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, donio je Pravilnik o postupcima i mjerama u slučajevima akcidenata na vodama i obalnom vodnom zemljištu, s ciljem provođenja zaštite voda i voda mora u slučajevima vanrednih i incidentnih zagađenja voda.

Pojava akcidenta na vodama i obalnom vodnom zemljištu, u smislu primjene navedenog Pravilnika, dijeli se na dvije vrste u zavisnosti od načina pojave, i to na vanredno zagađenje i incidentno zagađenje.

Vanredno zagađenje se javlja ako zbog smanjenog protoka ili drugih okolnosti prijeti opasnost ili ako dođe do pogoršanja utvrđenog stanja vode u vodotoku ili drugom prijemniku u koji se izljevaju otpadne vode. Incidentno zagađenje se javlja kada dođe do iznenadnog izlivanja opasnih tvari i drugih tvari koje mogu pogoršati utvrđeno stanje vode ili ako mogu zagađivati površinske i podzemne vode ili more uslijed zagađenja s kopna.

Mjere kod vanrednog zagađenja primjenjuju se u periodima ili slučajevima nepovoljnih hidroloških prilika i smanjenja protoka, odnosno kod mjerodavnih malih voda, koje uzrokuje pogoršanje statusa vode u tački potpunog miješanja nakon ispusta otpadnih voda, i to:

- kod mjerodavnih malih voda i kad na mjestima gdje vodotok prima otpadne vode otopljeni kisik u vodi padne ispod 4,0 mg/l,
- kod svih voda ako je pogoršanje kvaliteta voda takvo da ugrožava zdravlje ljudi i životinja, ekološko i hemijsko stanje vode ili ugrožava njenu upotrebu za piće ili druge namjene.

Mjere u slučajevima vanrednog zagađenja su:

- pojačana kontrola i nadzor na mjestima ispuštanja otpadnih voda od stanovništva i industrije,
- uvođenje dodatnog programa ispitivanja kvaliteta voda koji utvrđuju i provode Agencije za vode,
- smanjenje opterećenja otpadnim vodama na mjestima ispusta uz pojačan nadzor rada svih objekata za zaštitu voda,
- smanjenje ispuštanja tehnoloških otpadnih voda,
- ograničavanje ili zabrana ispuštanja otpadnih voda.

Pojedinačne mjere i načini provođenja utvrđuju se Operativnim planovima za vanredna zagađenja.

Operativne planove za vanredna zagađenja za vodno područje donosi federalni ministar nadležan za vode na prijedlog nadležne Agencije za vode.

Proglašavanje mjera za slučaj vanrednog zagađenja vrši federalni ministar okoliša i turizma, odnosno kantonalni ministar nadležan za poslove zaštite okoliša na prijedlog nadležne Agencije za vode.

U slučaju incidentnog zagađenja potrebno je hitno izvršiti dojavu o nastanku incidentnog zagađenja te poduzeti odgovarajuće mjere radi sprečavanja širenja, sprečavanja pojave štetnih posljedica ili njihovog minimiziranja te uklanjanja nastalog zagađenja.

Mjere koje se preduzimaju ovise o stepenu ugroženosti stanja vode od nastalog incidentnog zagađenja. Inspektor za vode će utvrditi stepen ugroženosti te donijeti rješenje o poduzimanju potrebnih mjera i dostaviti ga osobama koje su dužne primijeniti te mjere. Stepenu ugroženosti proglašava inspektor za vode prema sljedećim mjerilima:

I. stepen ugroženosti ako:

- su u vode dospjele manje količine opasnih ili drugih materija koje uzrokuju zagađenje;
- je brzom primjenom potrebnih mjera moguće spriječiti širenje zagađenja;
- se ne očekuju veće posljedice po ekološko stanje voda, niti opasnost za njenu upotrebu;

II. stepen ugroženosti ako:

- ☞ su u vode dospjele veće količine opasnih materija, ili drugih materija koje uzrokuju zagađenje;
- ☞ se brзом primjenom potrebnih mjera može spriječiti širenje zagađenja, ali gdje su ugrožena izvorišta pitke vode ili izvorišta vode za druge namjene;
- ☞ su posljedice po mogućnosti upotrebe voda znatne te je potrebno proglasiti mjere kojima se ograničava njihova upotreba;

III. stepen ugroženosti ako:

- ☞ su u vode dospjele veće količine opasnih ili drugih materija koje uzrokuju zagađenje, sa mogućim prekograničnim posljedicama;
- ☞ se brзом primjenom potrebnih mjera može spriječiti širenje zagađenja, ali gdje su ugrožena izvorišta pitke vode, ili izvorišta vode za druge namjene;
- ☞ su posljedice po kvalitet voda i po njenu upotrebu velike te je potrebno proglasiti mjere zabrane korištenja.

Pojedinačne mjere u slučaju incidentnih zagađenja i načini provođenja utvrđuju se Operativnim planovima za incidentna zagađenja.

Za I i II stepen ugroženosti primjenjuju se mjere utvrđene kantonalnim Operativnim planom, a za III stepen ugroženosti primjenjuju se mjere utvrđene federalnim Operativnim planom.

Federalni operativni plan za incidentna zagađenja III stepena ugroženosti za pripadajuće vodno područje priprema i provodi Agencija za vode, a isti na prijedlog Agencije za vode donosi ministar okoliša i turizma uz saglasnost ministra poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

Kantonalni Operativni plan za incidentna zagađenja I i II stepena ugroženosti nastala na području kantona priprema kantonalno ministarstvo nadležno za vode u saradnji sa nadležnom Agencijom za vode. Provede ga operativni centri civilne zaštite u saradnji sa nadležnom Agencijom za vode, a isti na prijedlog kantonalnog ministra za vode donosi kantonalni ministar za okoliš.

Nalaganje mjera u slučaju incidentnog zagađenja vrši nadležni inspektor za vode. Inspektor za vode donosi rješenje kojim se nalažu mjere utvrđene u operativnim planovima. O mjerama i postupcima tokom njihova poduzimanja obavještava se javnost.

Operativne planove za incidentna zagađenja dužna su izraditi sva pravna lica koja svojom djelatnošću mogu izazvati incidentno zagađenje

voda te organizacije koje obavljaju djelatnosti prikupljanja i odvođenja otpadnih voda i dužni su postupati po svojim operativnim planovima. Po jedan primjerak operativnih planova obavezno se dostavljaju nadležnoj Agenciji za vode i nadležnim ministarstvima za okoliš i vode.

Operativni plan sadrži naročito:

- procjenu mogućih načina nastanka i intenziteta incidentnog zagađenja;
- procjenu ugroženosti voda od incidentnog zagađenja;
- preventivne mjere za sprečavanje nastajanja takvog zagađenja;
- organizaciju postupaka te način provođenja mjera u slučaju incidentnog zagađenja voda;
- odgovorne osobe i potrebne stručnjake za provođenje mjera;
- liste potrebne opreme i sredstava za provođenje mjera;
- plan sudjelovanja drugih fizičkih i pravnih osoba u postupcima provođenja potrebnih mjera i intervencija;
- program osposobljavanja stručnjaka;
- program provjere provođenja operativnog plana;
- način i sredstva informisanja javnosti o incidentnom zagađenju; finansijska sredstva potrebna za provođenje operativnih planova.

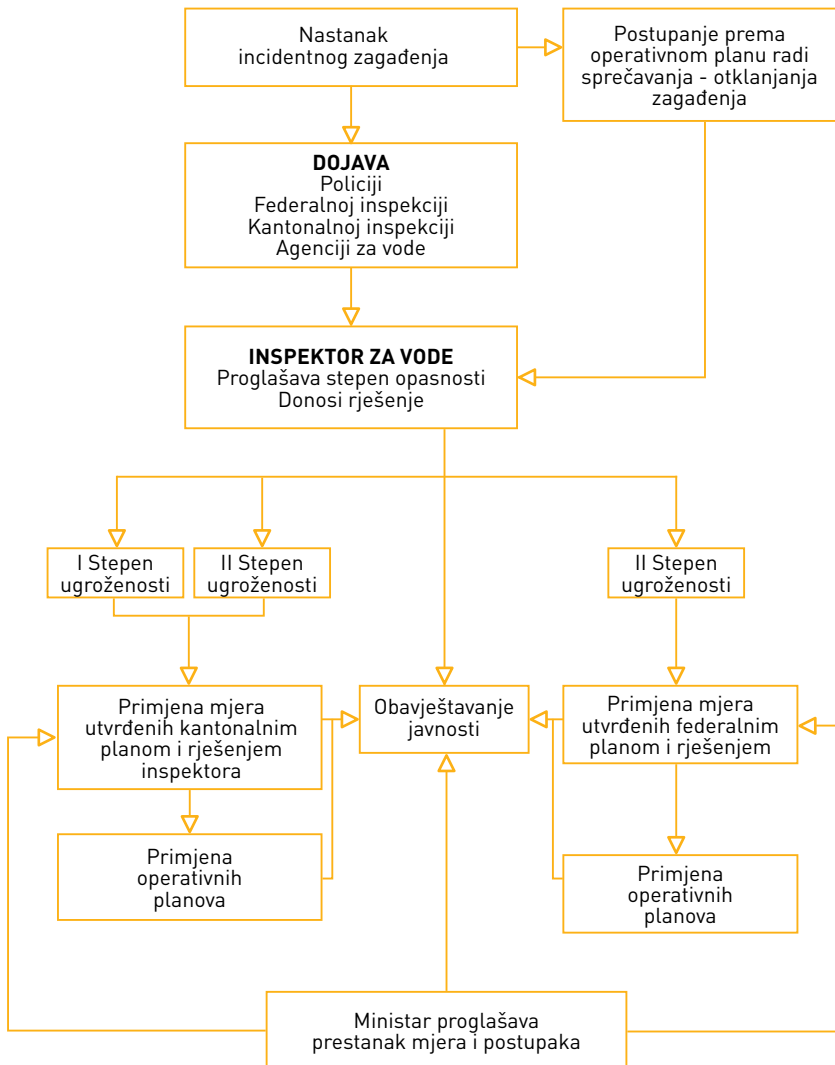
Počinitelac zagađenja ili vlasnici zemljišta na kojemu je nastalo incidentno zagađenje dužni su poduzeti potrebne mjere u skladu sa operativnim planom u cilju provođenja mjera sprečavanja širenja i uklanjanja izvora incidentnog zagađenja.

O poduzimanju mjera obavještavaju se kantonalni, odnosno federalni inspektori za vode.

Mjere u slučajevima incidentnog zagađenja kod I i II stepena ugroženosti su:

- hitno obavještavanje nadležnih tijela i javnosti te primjena operativnih planova radi sprečavanja širenja i uklanjanja incidentnog zagađenja,
- utvrđivanje uzroka, počinitelja, vrste i obima zagađenja, ocjena stepena ugroženosti ekološkog i hemijskog stanja voda, te zdravlja i života ljudi, kao i procjena mogućnosti širenja zagađenja,
- provođenje nadzora nad nastalim zagađenjem i njegovim širenjem,
- informiranje javnosti i korisnika vode o kvalitetu vode i po potrebi zabrana njezine upotrebe,
- obavljanje sanacionih radova nad nastalim zagađenjem u skladu s operativnim planovima te uklanjanje uzroka incidentnog zagađenja.

Prilog 1. Plan postupaka u slučaju incidentnog zagađenja

II.7 Zakon o zaštiti akumulacije Modrac kao *lex specialis*

Zaštita vodnih resursa općenito, obuhvata zaštitu od smanjenja raspoloživih količina vode i zaštitu od pogoršanja kvaliteta vode.

Specifičnost zaštite akumulacija, pored činjenice da su akumulacije ugrožene, kao sve površinske vode, od pritoka i kompletnog sliva, jeste i ugroženost zasipanjem i promjenom kvaliteta uslijed mogućeg nagomilavanja ili nastajanja raznih štetnih materija u samoj akumulaciji. Ove pojave javljaju se svuda u svijetu, u prirodnim i vještačkim jezerima, čak i u onima na čijim slivovima nema evidentnog bilo kakvog antropogenog uticaja.

Zagađenja vezana za ljudsku djelatnost jače su izražena i opasnija zbog povećanih količina i sastava otpadnih voda koje se ispuštaju u površinske vode kao recipijente. Iskustva pokazuju da se kvalitet vode u akumulacijama mijenja sa starošću akumulacije, ovisno od godišnjih doba ali i od količina i kvaliteta voda koje dotiču u akumulaciju.

Akumulacija Modrac, najznačajniji vodni resurs Tuzlanskog kantona i Federacije BiH, formirana je 1964. godine izgradnjom brane u tjesnacu Modrac. Svrstava se u višenamjenske vodne objekte sa slijedećim namjenama po prioritetima: obezbjeđenje vode za potrebe stanovništva, obezbjeđenje vode za potrebe industrije, zaštita od poplava nizvodno od brane, obezbjeđenje biološkog minimuma rijeke Spreče nizvodno od akumulacije, razvoj turizma, rekreacije i sportova na vodi i proizvodnju električne energije na mini hidroelektrani, korištenjem viška voda u akumulaciji Modrac.

Akumulaciju formiraju rijeke Spreča i Turija sa pritokama. Ukupna površina slivnog područja akumulacije Modrac iznosi 1.189 km², od čega slivu rijeke Spreča pripada 832 km², slivu rijeke Turija 240 km² i neposrednom slivu akumulacije oko 117 km².

Prema današnjoj teritorijalno-administrativnoj podjeli, područje sliva akumulacije Modrac zahvata površine općina Banovići, Živnice, Kalesija, i djelimično Kladanj, Tuzla i Lukavac na području Tuzlanskog kantona i općina Osmaci i Šekovići na području Republike Srpske.

Prema procjeni, danas u slivu akumulacije živi oko 130.000 stanovnika, iz čega proizilazi da je naseljenost u slivu oko 110 stanovnika/km².

U slivu akumulacije, prema raspoloživim podacima locirano je desetak većih industrijskih zagađivača, prije svega rudnici uglja Banovići i Đurdevik, sa površinskom i jamskom eksploatacijom i pogonima mokre separacije, pogon za plastificiranje, asfaltna baza te oko 60 manjih za-

gađivača, kao što su manji zanatski objekti, benzinske pumpe, mehaničarske radionice, odnosno servisi, zdravstvene ustanove, ugostiteljski objekti i sl.

Sa izuzetkom objekata koji su u Živinicama priključeni na javni kanalizacioni sistem i čije otpadne vode se prečišćavaju na postrojenju za prečišćavanje otpadnih voda, navedeni zagađivači svoje otpadne vode, uglavnom bez prečišćavanja, ispuštaju u površinske vode u slivu akumulacije, direktno ili putem kanalizacionih sistema. Najznačajniji ostali zagađivači su deponije otpada u slivu akumulacije, jer predstavljaju ozbiljnu prijetnju za njeno zagađenje.

Prema istraživanjima stanja kvaliteta voda u slivu akumulacije Modrac, evidentno je da su površinske vode prekomjerno zagađene i da je kvalitet voda, i u ranijem razdoblju kao i danas, daleko lošiji od nivoa koji je definisan propisima o klasifikaciji voda i kategorizaciji vodotoka BiH. Ovakvo stanje posljedica je konstantnog unosa značajnog tereta zagađenja koji nastaje u slivu akumulacije, a ispušta se u površinske vode, uglavnom bez prečišćavanja, i pritokama Sprečom i Turijom unosi u akumulaciju Modrac.

Dominantan uticaj na kvalitet voda akumulacije ima prije svega unos suspendiranih materija od rudarskih aktivnosti u slivu, tako da je u prethodnom periodu došlo do taloženja preko 12 miliona m³ nanosa, i enormnog smanjenja ukupne i korisne zapremine akumulacije.

Značajan uticaj na kvalitet voda akumulacije ima i unos nutrijentnih materija od ispuštanja komunalnih otpadnih voda u slivu.

Prostorni razmještaj vodnih resursa i iskazani deficit raspoloživih količina vode u slivu rijeke Spreče, uslovlili su da se polovinom osamdesetih godina prihvati opredjeljenje da se perspektivne potrebe za vodom, kako stanovništva tako i privrednih kapaciteta općina uže tuzlanske regije (Tuzla, Lukavac, Živinice, Kalesija, Banovići i Srebrenik), obezbijede prevođenjem voda rijeke Krivaje u sliv rijeke Spreče, realizacijom Projekta "Krivaja".

Ratna i poslijeratna situacija u Bosni i Hercegovini odložila je realizaciju navedenog Projekta na neodređeno vrijeme. Međutim, rastući deficit pitke vode, naročito za općine Tuzla, Lukavac, Živinice i Kalesija, zahtijevao je hitno poduzimanje aktivnosti na realizaciji prijelaznih rješenja, čime bi se nezadovoljavajuće stanje vodosnabdijevanja navedenog područja poboljšalo.

Akumulacija Modrac je još sredinom devedesetih godina prepoznata kao jedini realan resurs u ovom regionu iz koga je moguće zahvatiti značajnije količine vode i za snabdijevanje vodom stanovništva, uz preraspodjelu raspoloživog bilansa voda akumulacije Modrac na tehnološku i vodu za potrebe stanovništva, uz primjenu odgovarajuće tehnologije prečišćavanja sirove vode te provođenje neophodnih mjera zaštite akumulacije i njenog sliva.

Ocjenjujući problematiku stanja i mogućnost poboljšanja uslova snabdijevanja vodom općina Tuzla, Lukavac, Živinice i Kalesija, načelnici pomenutih općina, Ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u Vladi Tuzlanskog kantona, i predstavnik tadašnjeg Javnog vodoprivrednog preduzeća "Vodoprivreda BiH" Sarajevo, 1996. i 1997. godine, potpisali su Protokol o zajedničkom stavu za rješavanje problema vodosnabdijevanja općina Tuzla, Lukavac, Živinice i Kalesija, kojim je, između ostalog, konstatovano da su Općina Tuzla, Općina Lukavac, Općina Živinice i Općina Kalesija saglasne da je akumulacija Modrac strateški resurs za snabdijevanje pitkom vodom stanovništva općina Tuzla, Lukavac, Živinice i Kalesija.

U tom smislu, navedene općine su se opredijelile da se nastave aktivnosti na realizaciji sistema za snabdijevanje pitkom vodom iz akumulacije Modrac, kao i ostale aktivnosti na zaštiti akumulacije Modrac i njenog sliva. U skladu sa opredjeljenjem, od 1996. godine pokrenut je niz aktivnosti, kao što je izrada studijske i projektne dokumentacije za zahvatanje vode iz akumulacije "Modrac" i izgradnju postrojenja za pripremu pitke vode sa varijantama lokacije postrojenja: Bokavići, TE Tuzla, Cerik, istraživanja kvaliteta vode akumulacije Modrac, donošenje Odluke Skupštine Tuzlanskog kantona o odobravanju izdavanja garancije za kredit za realiziranje Projekta izgradnje postrojenja za proizvodnju pitke vode na lokalitetu "Cerik"-I faza Tuzla ("Službene novine Tuzlanskog kantona" broj: 7/03), pregovori sa Evropskom bankom za rekonstrukciju i razvoj i Svjetskom bankom za obezbjeđenje finansijskih sredstava za realizaciju Projekta ekološke zaštite akumulacije Modrac, kao osnovnog resursa za vodosnabdijevanje stanovništva i industrije Tuzlanskog kantona, i niz drugih.

Jedan od niza neophodnih koraka u cilju zaštite akumulacije Modrac bilo je donošenje Zakona o zaštiti akumulacije Modrac, imajući u vidu da akumulacija Modrac spada u osjetljiva vodna područja sa mogućom eutrofikacijom vode, i da voda akumulacije Modrac ne može biti zaštićena bez dodatnih mjera zaštite voda u slivu akumulacije.

Jedan od niza neophodnih koraka u cilju zaštite akumulacije Modrac bilo je donošenje Zakona o zaštiti akumulacije Modrac, imajući u vidu da akumulacija Modrac spada u osjetljiva vodna područja sa mogućom eutrofikacijom vode, i da voda akumulacije Modrac ne može biti zaštićena bez dodatnih mjera zaštite voda u slivu akumulacije.

Zakonom o zaštiti akumulacije Modrac ("Službene novine Tuzlanskog kantona", broj: 5/06), kao *lex specialis*, donesen je u skladu sa tada važećim federalnim Zakonom o vodama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 18/98) i kantonalnim Zakonom o vodama ("Službene novine Tuzlanskog kantona", broj: 15/99 i 9/03). Ovim Zakonom utvrđena je namjena akumulacije prema redosljedu prioriteta, definisani pojmovi, propisane obavezne mjere zaštite obale i voda akumulacije, zaštite slivnog područja akumulacije od zagađivanja i drugih uticaja, kao i organizacija, planiranje i provođenje mjera zaštite voda te finansiranje zaštite voda akumulacije i sliva akumulacije.

U članu 12. pomenutog Zakona je utvrđeno: "Da će u cilju poboljšanja i očuvanja površinskih voda u slivu akumulacije, odnosno voda akumulacije, Vlada Kantona, na prijedlog Ministarstva, u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, donijeti Plan i program mjera zaštite akumulacije Modrac, koji između ostalog treba da sadrži:

- Cjelovitu ocjenu stanja kvaliteta voda akumulacije i površinskih voda u slivu akumulacije;
- Ciljeve zaštite voda akumulacije i površinskih voda u slivu akumulacije;
- Program mjera za zaustavljanje trenda pogoršanja kvaliteta površinskih voda gdje je to ozbiljnije narušeno i program mjera za postupno poboljšanje kvaliteta površinskih voda do propisane klase vode i dr."

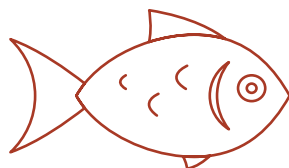
U cilju stvaranja pretpostavki za primjenu navedenog Zakona, donesena su i dva podzakonska akta.

Pravilnikom o uslovima ispuštanja otpadnih voda u vode akumulacije Modrac i površinske vode u slivu akumulacije Modrac („Službene novine Tuzlanskog kantona", broj: 12/10), propisuju se uslovi ispuštanja otpadnih voda ili efluenta otpadnih voda, granične vrijednosti opasnih i štetnih materija koje fizičko ili pravno lice, odnosno vlasnik ili korisnik objekta može ispuštati u vode akumulacije Modrac i površinske vode u slivu akumulacije Modrac, kontrola ispusta prečišćenih i neprečišćenih otpadnih voda, način vršenja kontrole kvaliteta otpadnih voda, način postupanja u slučajevima akcidentnog zagađenja voda, kao i transport opasnih ili štetnih materija.

Pravilnikom o odvodnji i tretmanu otpadnih voda za područja gradova i naselja gdje ne postoji javni kanalizacioni sistem („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 12/10), bliže se propisuju pravila postupanja fizičkih i pravnih lica odnosno vlasnika ili korisnika objekata, kao i nadležnih organa uprave, pri planiranju i projektovanju izgradnje i izgradnji novih objekata i već postojećih objekata, i nadzoru nad gradnjom i radom objekata za tretman i odvodnju otpadnih voda za područja gradova i naselja u slivu akumulacije Modrac, gdje ne postoji izgrađen kanalizacioni sistem, kao i tehnički uslovi za objekte te namjene.

Nakon donošenja Zakona o zaštiti akumulacije Modrac 2006. godine, donesen je novi federalni Zakon o vodama (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 70/06), čija primjena je počela 01.01.2008. godine. Obzirom da je članom 222. federalnog Zakona o vodama propisana obaveza kantona da odredbe kantonalnog zakona o vodama usklade sa odredbama novog federalnog Zakona te da je istim članom utvrđeno da se zakonima kantona regulišu pitanja organizacije i načina obavljanja poslova koji su federalnim zakonom stavljeni u nadležnost kantona, Skupština Tuzlanskog kantona je, na osnovu člana 24. stav 1. tačka c) Ustava Tuzlanskog kantona (“Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona”, br. 7/97 i 3/99 i “Službene novine Tuzlanskog kantona”, br. 13/99, 10/00, 14/02, 6/04 i 10/04), na prijedlog Vlade Tuzlanskog kantona, na sjednici od 26. 11. 2008. godine donijela Zakon o vodama (“Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 8/11).

Neusklađenost Zakona o zaštiti akumulacije Modrac sa važećim federalnim i kantonalnim Zakonom o vodama rezultira činjenicom da ovaj Zakon zapravo nikad nije primijenjen, niti su i jednom zagađivaču u slivu akumulacije Modrac propisani realno potrebni stroži uslovi u pogledu karakteristika efluenta koji ispušta u vode akumulacije i/ili površinske vode u slivu akumulacije Modrac.

U pokušaju da se učini napredak kad je u pitanju zaštita akumulacije Modrac, u periodu od 2007. godine:

- donesena je Strategija zaštite akumulacije Modrac (2012),
- završene tri od ukupno četiri faze radova sanacije brane Modrac,
- završena modernizacija opreme namijenjene za upravljanje višenamjenskim vodnim sistemom Modrac,
- provedena geodetska hidrografska snimanja dna i priobalja (2012),
- uspostavljen pogonski laboratorij za ispitivanje kvaliteta vode akumulacije i u njenom pripadajućem slivu u JP "Spreča" dd Tuzla (2013),
- izgrađeno i pušteno u rad postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda Živinica, kapaciteta 25.000 ES (2014),
- urađena Studija "The Project for Master Plan for Remediation of Hotspots in Bosnia and Herzegovina" (JICA, 2014), u okviru koje je kao jedan od pet okolišnih hotspot-ova analizirana akumulacija Modrac,
- završena Studija izvodljivosti (FS) I faze projekta zaštite akumulacije Modrac, koja bi obuhvatila izgradnju sistema za odvodnju i izgradnju postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda u naseljima na obali jezera Modrac (2016), finansirana iz WBIF fonda putem EBRD,
- donesen Prostorni plan područja posebnih obilježja dijela sliva akumulacije Modrac za period 2016-2036. godina.

III.1 Zakon o vodama Federacije BiH

Iako je usvojen i objavljen 2006. godine, primjena federalnog Zakona o vodama otpočela je 01.01.2008. godine, po ispunjenju Zakonom propisanih preduslova, što se zapravo uglavnom odnosilo na formiranje dvije agencije za vodno područje.

Gotovo od samog početka primjene federalnog Zakona o vodama, evidentirani su određeni nedostaci, posebno u nepreciznoj raspodjeli nadležnosti za izdavanje vodnih akata, što je dovelo do administrativnih barijera kod izdavanja vodnih akata.

Evidentna je potreba usklađivanja federalnih zakona koji regulišu upravljanje vodama, zaštitu okoliša i prostorno uređenje, sa ciljem da se osigura usklađivanje, pojednostavljenje i skraćivanje postupaka izdavanja vodnih akata i okolišne dozvole sa saglasnostima i dozvolama iz oblasti prostornog uređenja i građenja, i u konačnici cjelovito uskladi pravni okvir u ovim oblastima.

Izmjene federalnog Zakona o vodama treba da obuhvate pojednostavljenje procedure pribavljanja vodnih akata u smislu izdavanja jednog akta jednoj stranci od strane jednog nadležnog organa, za razliku od sadašnjeg rješenja gdje se uglavnom stranka mora obratiti kod dva, a u nekim kantonima i kod tri nadležna organa (agencija za vode, kantonalno ministarstvo i općina). Mjesto podnošenja zahtjeva za izdavanje vodnog akta potrebno je približiti stranci i mjestu obavljanja aktivnosti preraspodjelom na kantone nadležnosti za izdavanje vodnih akata za veći broj aktivnosti sa manjim uticajem na vode, čime se ujedno postiže i preraspodjela nadležnosti federalne i kantonalne vodne inspekcije i osigurava djelovanje vodne inspekcije bliže mjestu odvijanja aktivnosti.

Izmjenama je potrebno otkloniti nejasnoće u izdavanju vodnih akata za pojedinačno ispuštanje sanitarnih otpadnih voda, za oborinske onečišćene vode, ispuštanje tehnoloških otpadnih voda u površinske vode, javni kanalizacioni sistem ili septičku jamu.

Iako je u nekoliko podzakonskih akata uključena dodatna lista definicija, neophodno je u samom federalnom Zakonu o vodama uvrstiti više ključnih definicija koje nedostaju, poput dobro stanje površinske vode, dobro ekološko stanje, dobar ekološki potencijal, dobro hemijsko stanje površinske vode, zagađenje, standard kvaliteta okoliša, vodne usluge, granične vrijednosti emisija, kontrole emisija, monitoring, ES (ekvivalentni broj stanovnika), adekvatno prečišćavanje otpadnih voda,

javni kanalizacioni sistem, tehnološke otpadne vode, urbane otpadne vode, sanitarne otpadne vode, oborinske onečišćene vode, efluent, i niz drugih.

Činjenica je da do danas nije uspostavljena federalnim Zakonom o vodama predviđena Referentna laboratorija za vode na nivou Bosne i Hercegovine te je potrebno takvu laboratoriju predvidjeti na entitskom nivou. Federalna laboratorija za vode bi vršila monitoring voda, kontrolu rada ovlaštenih laboratorija i na taj način u konačnici efikasniji nadzor pravnih i fizičkih lica koja zagađuju vode, u cilju zaštite voda, ali i osiguranja baze podataka o vodama za različite aktivnosti upravljanja vodama i planiranje. Program monitoringa za sve površinske vode na pripadajućem vodnom području, bez obzira da li pripadaju površinskim vodama I. ili II. kategorije, treba da obuhvati vodostaje i proticaje u mjeri odgovarajućoj za ekološko i hemijsko stanje i ekološki potencijal, dok za podzemne vode program treba da obuhvati monitoring hemijskog i kvantitativnog stanja.

Takođe je potrebno detaljnije propisati kontrolu za svako ispuštanje otpadnih voda u površinske vode, tačkastih i disperznih zagađivača, u smislu kontrole emisija utemeljenih na najboljoj postojećoj tehnologiji i kontrole odgovarajućih graničnih vrijednosti emisija. Imajući u vidu postojeću odredbu koja se odnosi na obavezu donošenja odluke o odvodnji otpadnih voda, koja se zapravo donosi na lokalnom nivou, i koja je u praksi različita prije svega po sadržaju i suštini, čini se neophodnim propisati obavezu donošenja odgovarajućeg podzakonskog akta kojim bi se detaljnije propisao sadržaj i način donošenja odluke o odvodnji.

Kad su u pitanju snabdijevanje vodom i kanalizacija i prečišćavanja otpadnih voda, kao komunalne djelatnosti i ujedno vodne usluge, evidentne su različite prakse ali i pravni okvir, imajući u vidu da se ova oblast uređuje kantonalnim propisima, ali su razlike očigledne zapravo na lokalnom nivou. U cilju ujednačavanja prakse i pravnog okvira, potrebno je izmjenama federalnog Zakona o vodama propisati donošenje jedinstvene metodologije za obračun tarifa za vodne usluge na nivou Federacije BiH i parametara za utvrđivanje najnižih cijena vodnih usluga na nivou kantona, pri čemu konačnu cijenu vodne usluge za svoj vodovodni i kanalizacioni sistem donosi jedinica lokalne samouprave. Na ovakav način postepeno bi se osigurala zaštita voda i od prekomjernog zahvaćanja i korištenja, i od zagađenja otpadnim vodama iz takvih kanalizacionih sistema, što u konačnici dovodi do ispunjavanja zahtjeva iz odgovarajućih direktiva EU kao preduslova za korištenje EU fondova. Stupanje na snagu Zakona o stvarnim pravima ("Službene novine FBiH", broj: 66/2013 i 100/2013) takođe zahtijeva određene intervencije u federalnom Zakonu o vodama.

III.2 Kantonalni zakoni

Izmjene federalnog Zakona o vodama uslovile bi posljedičnu izmjenu kantonalnih zakona o vodama u dijelu koji se odnosi na poslove i zadatke koji su stavljeni u nadležnost kantona. Ovdje treba računati i sa izmjenama kantonalnih propisa kojima se uređuju komunalne djelatnosti, imajući u vidu definisanje vodnih usluga - snabdijevanje vodom i kanalizaciju i prečišćavanje otpadnih voda, koje su i komunalne usluge, kako bi kantonalni zakon o vodama i kantonalni zakon o komunalnim djelatnostima u navedenom segmentu bili kompatibilni.

III.3. Zakon o zaštiti akumulacije Modrac

Obzirom na izmjene važećeg federalnog i kantonalnog Zakona o vodama u odnosu na ranija zakonska rješenja, izmjene Zakona o zaštiti akumulacije Modrac potrebne su počevši od člana 2. kojim su date definicije i pojmovi, na način da se adekvatno koriguju, terminološki i suštinski, kao što je "obala akumulacije", "vodotok", "obala vodotoka", "vodno zemljište" i dr. te dopune nedostajućim definicijama.

Jedan od ključnih problema u provedbi Zakona o zaštiti akumulacije Modrac je, novim propisima u oblasti upravljanja vodama – federalnim i kantonalnim Zakonom o vodama, izmijenjena nadležnost u izdavanju vodnih akata u odnosu na ranija zakonska rješenja, i činjenica da je važećim propisima nadležnost u pogledu izdavanja vodnih akata za ispuštanje tehnoloških, odnosno industrijskih otpadnih voda data pripadajućoj Agenciji za vodno područje, a da su dominantni uzroci zagađenja u slivu akumulacije Modrac, zapravo tehnološke otpadne vode.

Dakle, bez izmjena, nije moguća primjena Zakona o zaštiti akumulacije Modrac, u dijelu izdavanja predviđenih "posebnih vodoprivrednih akata", koje prema članu 9. Zakona donosi Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Tuzlanskog kantona.

Takođe, doneseni podzakonski akti predviđeni Zakonom o zaštiti akumulacije Modrac, kojim se bliže uređuju pojedine odredbe samog Zakona - Pravilnik o uslovima ispuštanja otpadnih voda u vode akumulacije Modrac i površinske vode u slivu akumulacije Modrac i Pravilnik o odvodnji i tretmanu otpadnih voda za područja gradova i naselja gdje ne postoji izgrađen javni kanalizacioni sistem, nakon donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti akumulacije Modrac, treba da se usklade sa zakonskim rješenjima.

Vjerovatno bi, u skladu sa izmjenama federalnog Zakona o vodama u smislu pojednostavljenja izdavanja vodnih akata od strane jednog organa, zagađivači u slivu akumulacije Modrac koji ispuštaju tehnološke

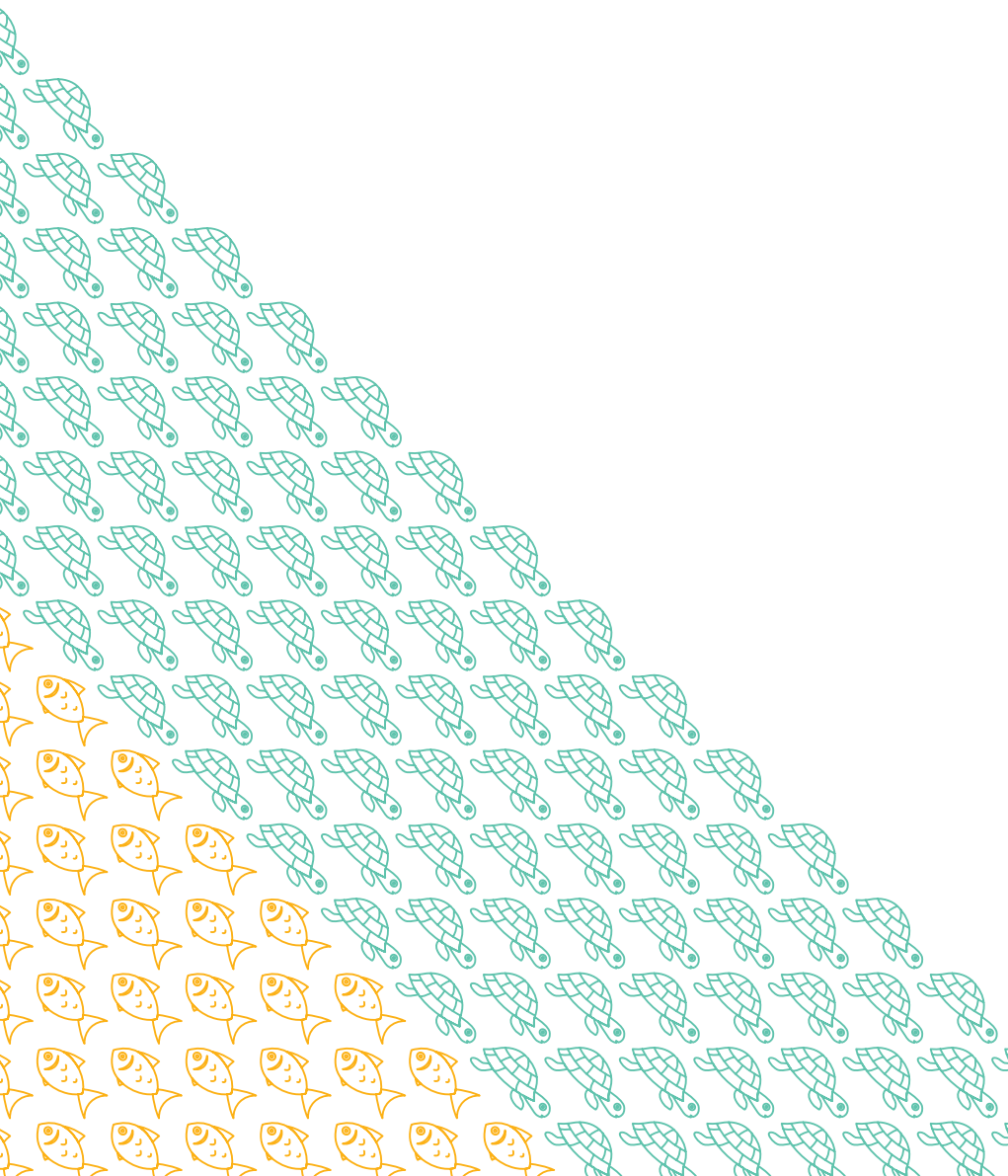
otpadne vode i koji zapravo i čine najveću štetu, vodne akte za sve aktivnosti koje se odnose na upravljanje vodama, ishodovali u Agenciji za vodno područje rijeke Save te bi inspekcijski nadzor nad radom takvih zagadivača vršila federalna vodna inspekcija.

JAČANJE LJUDSKIH RESURSA U OBLASTI UPRAVLJANJA VODAMA

Sagleda li se angažman zaposlenika u sektoru upravljanja vodama na svim nivoima vlasti, kako u pogledu broja osoba kojima je opis radnih poslova i zadataka na bilo koji način vezan za ovu oblast, ali i njihova kompetentnost, evidentno je da se po ovom pitanju moraju učiniti ozbiljniji pomaci.

Eklatantan primjer je da područje Tuzlanskog kantona, kao najnaseljenijeg prostora u Federaciji Bosne i Hercegovine, sa izuzetno ozbiljnim, mnogobrojnim problemima koji se odnose na nadležnost kantona, pokriva jedan vodni inspektor.

Ova publikacija je napravljena uz finansijsku podršku Evropske unije.
Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost udruženja Eko - BiH i ne odražava
nužno stavove Evropske unije.